

Клъстерите – бъдещето на България

Десислав Минчев

Клъстерът като съвкупност от фирми-доставчици, поддоставчици на услуги, фирми от сходни производства и свързаните с тях институции (правителство, бизнес организации, академични общности, финансови институции) е възможност за повишаване на конкурентоспособността.

В широк смисъл се открояват две страни във взаимовръзката и взаимоотношенията при създаване на клъстерите – от процеса на изграждането и популяризацията до практическият им ефект, а именно:

- От една страна са свързаните предприятия – участниците в клъстерите са отделни организации, които преследват обща цел. Оттук следва и многовариантността на развоите във взаимоотношенията им.

- От друга страна институциите – регулаторни, стимулиращи, образователни и не на последно място финансовите. Част от институциите подкрепят клъстерите, но останалите поставят ограничения пред тях, в които трябва да се вмести. Необходим е баланс между толеранса и ограниченията към създаването на клъстерните структури.

Предпоставките за възникване на клъстерите са много:

- конкурентният натиск

В условията на свободна пазарна икономика конкурентните предимства са решаващи за успеха на всяка организация. Фирми, които нямат открити силни страни са задължени икономически да ги търсят чрез обединяване на усилията с други заинтересовани стопански субекти.

- стремежът към висока ефективност с минимум инвестиции на базата на съвместни разработки. Малките фирми имат по-ограничени ресурси, което не им позволява реализацията на крупни проекти.

Мащабните инвестиции с цел нововъведения и иновации изискват ресурсно осигуряване – финанси и квалифицирани човешки ресурси.

Малките фирми не са в състояние да се самофинансират, оттук се поражда и необходимостта от коопериране.

- кооперирано използване на техническата инфраструктура е в основата на постигането на печалби от мащаба.

- общи пазарни стратегии

Външната среда при пазарното стопанство е сложна и динамична, от където следва и неопределеността и.

По-високата степен на прогнозируемост за фирмите при участието им в клъстери предразполага на преден и по-голяма предвидимост на очакванията, вследствие на планирането във всяка една насока-финаси, човешки ресурси, производство, маркетинг и иновации.

Положителни страни на клъстерите:

- Мащабни инвестиции и високотехнологични нововъведения се реализират в икономики с благоприятен инвестиционен климат, където има ясно очертани правила. Това било спомогнато и от наличието на ясна визия за дългосрочно развитие на дадена страна, регион, община и т.н.

- по- точно прогнозиране и последващо планиране. Точността на прогнозиране е в основата на успешното планиране, реализацията на бъдещите стратегии, което от своя страна води до прецизното изпълнение на задачите.

- по-пълна реализация на продукта/услугата. Избягването на загуби от свръхпроизводство или незадоволяване на потребностите поради липса на ефективни маркетингови проучвания и стратегии ще даде възможност средствата да се инвестират в правилната посока, а не да се разхищават или да има недостиг в дадени области.

Отрицателни страни и възможни негативни последствия:

- верижната зависимостта на участниците в клъстерите при кризи. Тази опасност е в по-висока степен за някои от фирмите при вертикалните клъстери.

- прерастване в картели. При хоризонталните клъстери отношенията между фирмите е възможно да се видоизменят в ущърб на конкурентите на пазара при липса на ефективна държавна регулация.

- Възникване на противоречиви положения според Закон за защита на конкуренцията и конфликт на интереси.

Бъдещето пред клъстерите (причини и предпоставки за необходимостта им):

- Клъстерите в България нямат дългогодишни традиции. Това е една предпоставка да се работи в тази насока. Възможностите са много, защото може да се използват работещи модели, които да се модифицират и пригодят към конкретните отрасли от икономиката ни.

- Бъдещето принадлежи на подготвените и гъвкавите. По своята същност клъстерите целят със своето създаване да са именно такива, което е показателно за тяхното развитие и бъдещата им роля в икономиката ни.

- Множество контрагенти ще имат нужда да са участници в клъстери, както заради привличането на инвестиции по оперативна програма „Конкурентоспособност”, така и за да придобиват силни страни в „борбата” за пазарен дял и влияние.

- Повишаване на конкурентоспособността на фирмите в съответните сектори в България и чужбина е в основата на ръста в икономиката и устойчиво развитие, което е от важно значение за страната ни. Така клъстерите ще са нужни на икономиката ни, а в лицето на институциите клъстерите следователно ще очакват партньори.

Клъстерите като нещо ново и неразработено до голяма степен за България имат своето място и развитие в икономиката ни. От нас остава само да се възползваме от възможностите, които ни предоставят за повишаване на конкурентоспособността ни в колкото се може повече сектори, в които имаме ресурси и благоприятни възможности за развитие.